

Kitajski komunisti bodo podpirali vlado

Sklenjeno je bilo premirje in rdeča armada se bo najbrž pridružila Kaišekovim četam v boju proti Japoncem. Kitajska ponovno naglasila zahtevo glede odločitve japonskih čet kot pogoj, na čigar bazi naj se vrše mirovna pogajanja. — Japonci prevzeli kontrolo nad colinskimi uradi v Mandžuriji.

Kašing, 11. marca. — Znamenja kažejo, da bo prišlo do kompromisa med poveljstvom kitajske narodne armade in voditelji komunističnih čet v provinci Kiangsi. To je eden najzanesljivejših dogodkov v razvoju kitajsko-japonskega konflikta.

Poveljniki rdeče armade, ki so pravkar prispeli v Kašing, so naznanili, da se bilo premirje že sklenjeno in da so v teku pogajanja glede konsolidacije komunističnih in vladnih čet, ki naj bi se skupno borile proti japonski invaziji.

Edina sporna točka je še vprašanje, kdo naj poveljuje skupni armadi. Komunisti inistirajo, da rdeče čete vodijo njihovi poveljniki, a najbrž bo tudi glede te zahteve prišlo do kompromisa. Glavna voditeljica rdeče armade, Ču teh in Mao Ci-tung, se bosta najbrž pridružila generalnemu štabu, ki ga bo organiziral general Chiang Kaišek, faktični diktator Kitajske, kar naj bi omogočilo učinkovit odpor proti japonski invaziji Kitajske.

Priprave za obnovo odpora proti Japoncem so v teku. Noben kitajski uradnik ne verjame v uspeh mirovnih razgovorov s Sangaj. Splošno prevladuje mnenje, da bodo Japonci razširili svoje militaristične operacije ob progi Sangaj-Hangčev železnice.

Kitajska vlada je v svojem odgovoru na japonske mirovne predloge nota, katero je poslal japonski minister na Kitajskem, Maromori Sigemitsu, kitajskim avtoritetam. Izjavil je, da so japonske civilne in militaristične avtoritete pripravljene na pogajanja v smislu resolucije, ki je bila sprejeta na zasedanju Lige narodov 4. marca.

Sangaj, 11. marca. — Poročila iz Mukdena se glase, da so po inavguraciji bivšega kitajskega cesarja, ki je postal diktator nove mandžurske države, japonske avtoritete prevzele kontrolo nad colinskimi uradi v Antungu, Yingkovu, Dairenu in drugih mandžurskih mestih.

Colinski urad v Antungu kontrolira trgovino med Mandžurijo in Korejo in prinaša vladni velike dohodke. Kazuje se, da bodo Japonci postavili svoje uradnike na vse važne položaje, kajti nova država je le po imenu neodvisna in bo moral "diktator" Pu-ji plešati po taktu japonske godbe.

Norris predsedniški kandidat progresivcev

Madison, Wis. — Progresivci v Wisconsinu niso še nikdar uspeli z nominacijo predsedniškega kandidata na republikanski konvenciji, toda vseno so s svojimi poskusi pripomogli, da so bili nekateri zakoni spremenjeni, da bodo Japonci postavili svoje uradnike na vse važne položaje, kajti nova država je le po imenu neodvisna in bo moral "diktator" Pu-ji plešati po taktu japonske godbe.

Znamenje časa ...

Chicago. — Kako nepopisna revščina vlada med čikaškim ljudstvom, je razvidno iz tega, da so se kuhinjski odpadki v enem samem wardu znižali za 75%. Sestranski reveži poberejo iz posod za odpadke stvari, katere bi sploh pes ne povčal.

Vladni deficit se veča

Washington. — Deficit zvezne vlade stalno narašča. V prvih osemih mesecih tekočega fiskalnega leta znaša \$1,781,000,000. Pričakuje se, da bo ob koncu leta znašal dve milijardi in pol.

Zastiljanje o predlogi za stabiliziranje premožne industrije

Washington, D. C. — Senatski trgovinski komitej bo otvoril zaslišanje o Davisovi predlogi, ki predvideva stabiliziranje premožne industrije in federalno regulacijo, 14. marca. Prvi bodo zaslišani uradniki United Mine Workers unije. Rudarska unija je na svoji konvenciji v Indianapolisu odobrila načrt.

AMNESTIJA IR-SKIH POLITIČNIH JETNIKOV

Novi predsednik izpustil dvajset žrtev prejšnjega režima iz zapora

Dublin, Irsko, 11. marca. — Včeraj so se odprla vrata treh jetnišnic in dvajset žrtvi, ki so bili obsojeni na dolgeletni zapor radi političnih prestopkov pod prejšnjo vlado, je dobilo svobodo. Odredba glede izpustitve političnih jetnikov je bil prvi čin novega režima, kateremu načeluje predsednik Eamon de Valera.

Velika množica ljudi se je zbrala pred jetnišnico Arbour Hill, v kateri je bil pred leti zaprt tudi De Valera, in pozdravila žrtve, ko so se odprla vrata jetnišnice. Množica je dvignila obojence na svoja ramena in v velikih paradi po mestnih ulicah odvedla v neki hotel, kjer je bil žrtvam prirejen javni sprejem.

Pričakuje se, da bodo v prihodnjem tednu izpušeni vsi politični jetniki, ki se sedaj še nahajajo v jetnišnicah, in da bo v kratkem odpoklican zakon o javni varnosti in militaristični tribunal, ki je poslal veliko številco oseb, ki so vodile opozicijo proti vladi predsednika Cosgrava, v zapore.

Arbour Hill je bila jetnišnica za politične jetnike več kot deset let. L. 1923 je bil prav v tej jetnišnici zaprt De Valera, čigar stranka je porazila Cosgrava in režim pri zadnjih volitvah in je Valera postal predsednik Svobodne irske države.

Capone se ponuja, da najde otroka!

Washington, D. C. — Uradniki justičnega departamenta, ki so slišali, da se je čikaški butlegarski in raketirski kralj Al Capone, zdaj v zaporu v Chicagu, ponudil, da najde Lindberghovega otroka, če ga izpuste iz ječe, so izjavili v četrtek zvečer, da edino Lindbergh lahko dobi Capone na prosto, ako ga hoče oposliti. Federalne oblasti bodo ignorirale ponudbo. Capone meni, da ni izurjena ganga ukradla otroka, temveč strahopetni amaterji, ki se zdaj ne upajo dati otroka nazaj, ker se boje, da jih zasačijo. — Iz Hopewella, N. J., poročajo, da je bil Lindbergh obveščen, da "čas še ni zrel" za vrnitev otroka; prej se mora poleči razburjenje. Obenem so zvišali vsoto odkupnine. Policija še vedno sumi, da je otrokova tatujnja Betty Gow v zvezi s tatovi. Njen ljubček Henry Johnson je še vedno v zaporu. Zdjaj so dognali, da je Johnson, ki je Anglež, prišel nepostavno v Združene države.

Stavka čevljarjev proti "yellow dogu"

Lynn, Mass. — Med čevljarji v tem mestu, ki je center čevljarške industrije v Ameriki, se je pojavilo gibanje za stavko proti "yellow dog" pogodbam. V štirih manjših tovarnah je že 300 čevljarjev odločilo delo, pričakuje se pa, da se jim v kratkem pridruži osem tisoč delavcev.

Stavka čevljarjev proti "yellow dogu"

Lynn, Mass. — Med čevljarji v tem mestu, ki je center čevljarške industrije v Ameriki, se je pojavilo gibanje za stavko proti "yellow dog" pogodbam. V štirih manjših tovarnah je že 300 čevljarjev odločilo delo, pričakuje se pa, da se jim v kratkem pridruži osem tisoč delavcev.

Podjetniki glasujejo o zavarovanju

Državna komisija se obrnila do njih, da izve njih mnenje, kakšen sistem odobrava

New Haven, Conn. — Državna komisija za reševanje brezposelnosti je med podjetniki in biznismani uvedla glasovanje o vprašanju zavarovanja proti brezposelnosti. Ako se bodo podjetniki izrekli za prostovoljno zavarovanje, katerega priporoča komisija, ga bo komisija priporočala v sprejetje legistaturi. Lahko se izrečejo tudi za prislilno zavarovanje ali pa proti oboima sistemoma.

Komisija priporoča, da podjetniki prostovoljno prispevajo v zavarovalni sklad en ali dva procenta od izplačane mezde.

Nekateri delavski voditelji pravijo, da je ta sugestija komisije le krinka za preprečenje prislilnega zavarovanja, vsaj pa ima namen zavleči ga. Prostovoljno zavarovanje je le farsa in zavlačevanje temeljitejšega reševanja tega problema. To pokaže tudi sugestija komisije o prispevkih. Preliskovalci brezposelnostnega zavarovanja so mnenja, da je za pošteno obligatno zavarovanje potrebno vsaj pet procentov izplačanih mezd.

Stavka oblačilnih delavcev v Bostonu

Nekateri delodajalci so se pričeli pogajati z unijo. Aretacije piketov

Boston, Mass. — (FP) — Vzlic policijki intervenciji, ki ovira piketiranje oblačilnih tovarov, International Garment Workers unija zaznamuje precejšnje uspehe v stavki za odpravo takozvanih znojnih delavnic v oblačilni industriji.

Delodajalska organizacija se je pričela krhati in nekateri tovarnarji so se že pričeli pogajati z zastopniki unije. Uradniki unije pravijo, da bodo podpisali pogodbe s posameznimi delodajalci, ki so že sili stavke in so pripravljene ugoditi zahtevam unije.

Pred nekaterimi tovarnimi je prišlo do spopadov med stavkarji in policijo, ki se je postavila na stran openkarjev. Do sedaj je bilo že več kot trideset stavkarjev aretiranih.

Unija je poslala oster protest županu in komisarju za javno varnost radi nasilnega policijskega nastopa proti stavkarjem. Policijo obtožujejo zveze z zagovorniki odprte delavnice, ki so se pridružili delodajalcem pri razbijanju stavke.

Brookwood izdal dva pamfleta

Katonah, N. Y. — V založbi Brookwooda sta izšla dva pamfleta o delavskih problemih. Naslov prvega je "What a Union Did for the Coal Miners" drugega pa "Important Union Methods." V prvem avtorica Katherine H. Pollak razpravlja o United Mine Workers, v drugem pa o uspešnih metodah z ozirom na organiziranje delavstva in vodstvu stavk. Cena vsakemu je 15c. Naslov šole je: Brookwood, Katonah, N. Y.

JAPONSKA OPOLICIZIJA PROTI LIGI NARODOV

Ne strinja se z resolucijo, ki se nanaša na japonsko-kitajski konflikt

Zeneva, 11. marca. — Zastopnik Japonske je včeraj izjavil, da njegova vlada ne more odobriti resolucije, ki jo je sestavil posebni komitej Lige narodov in se tiče konflikta na Daljnem vzhodu.

Komitej bo predložil resolucijo na današnji seji in pričakuje se obširna diskusija. Tretji del resolucije daje večje oporo Ligi narodov pri reševanju konflikta. Predvideva imenovanje podkomiteja devetnajstih članov, kateri bo lahko predložil najustojne načrte glede likvidacije konflikta, kadarkoli se mu bo to videlo potrebno. To pomeni, da bo vsaka država, ki je včlanjena v Ligo narodov, lahko zahtevala izredno zasedanje Lige narodov, ako se bo Japonska upirala načrtom. Resolucija ne priznava nobene poravnave konflikta, ki bi ga ena ali druga stranka izvajala s oboroženo silo.

Japonska vidi v tem zahtevu da bo morala biti evakuirana Mandžurije in Sangaja izvedena predno se prične konferenca o krogli mize. To pa ni po godu Japonske, ki že od začetka konflikta vztraja, da okupacija Mandžurije in Sangaja tvori dva povsem različna problema.

Sinoči so se razširile govori, da namerava Japonska odpoklicati svoje čete iz Sangaja, ne pa iz Mandžurije. Zastopnika Japonske v Zenevi, Sato in Matsudaira, sta baje informirala sunanega ministra Kenkichi Yosiawata, da bi to, ako bi Japonska nadaljevala z okupacijo kitajskega ozemlja, pomenilo politični in ekonomski samomor. Japonska ne more računati, da bo lahko stalno izživala Ligo narodov in ves svet.

Mellonova univerza in svoboda tiska

Pittsburgh. — Na poziv uprave pittsburske univerze je policija aretirala 18-letnega Charlesa Utehta, ker je razdaljal buletin univerznega socialističnega kluba med študente. Utecht je član socialistične mladinske lige.

Na policiji so mu povedali, da se aretaciji niso mogli izogniti, ker je to zahtevala univerza. Utecht je bil zaprt eno noč in spoznan krivim kršenja mestne postave proti raznašanju tiskovin brez dovoljenja in obsojen na \$10 kazni. Ječar mu je rekel, da bi bilo vse dobro, ako bi bile tiskovine demokratske ali republikanske stranke.

Eksplozija ubila tri delavce

Lawrenceburg, Tenn. — 11. marca. — Trije delavci so bili ubiti in trije ranjeni, ko je eksplozirala parni kotel na tukajšnji parni žagi.

Burbonski sodnik proti radikalcem

Zanikanje državljanstva socialistu lahko pomeni nevarnost deportacije tujcemskim radikalcem. Proti odloku vzet priziv

Chicago. — Zanikanje državljanstva socialistu Jakob Hullen iz Santa Rose, Cal., radi njegovih političnih idej postavlja v nevarnost tisoče tujerodnih socialistov in drugih radikalcov in je obenem svarilo za ameriške socialiste, pravita Clarence Senior in Morris Hillquit, tajnik in predsednik soc. stranke.

Hullen je bil rojen v Nemčiji in je prišel v Ameriko pred 25 leti. Pred sodnikom za naturalizacijo je bil vprašan, kaj je njegovo politično prepričanje. Ko je sodniku povedal, da je socialist in da veruje v podraževanje industrije na postaven način, mu je sodnik odklonil državljanstvo.

Senior in Hillquit pravita, ako obvelja ta odlok, bo vsak sodnik lahko odklonil naturalizacijske pravice slehernemu socialistu in drugim radikalcem, poleg tega bi se ta precedent lahko tudi izrabljalo za deportacijo.

Proti odloku je bil vzet priziv na državno vrhovno sodišče in ako ga slednje vzdrži, bo vzet priziv na vrhovno zvezno sodišče. Priziv je prevzela American Civil Liberties unija, ki je apelirala na socialistično stranko za finančno pomoč. Za sodniške stroške se takoj potrebuje \$250 in stranka se je obrnila na članse za prostovoljne prispevke.

Civil Liberties razglašena omejenjo

Sodišča potepala vse delavske pravice pri obodbi energičnega organizatorja

Harrisburg, Pa. — (FP) — Omejenje Alfred Hoffmana, energičnega organizatorja pleteninarjev, ki je bil obsojen na dve leti zopora, je "presenetljiv slučaj teptanja in ignoriranja delavskih pravic," se glasi poročilo American Civil Liberties unije, ki je temeljito preiskala Hoffmannov slučaj in njegove okoliščine.

Njen tajnik v Pennsylvaniji Allan G. Harper priporoča uniji, da se takoj pridruži gibanju za oprostitve Hoffmana ter pripravi zakoniki osnutek za prihodnje zasedanje legistature l. 1938, katerim naj bi se v bodoče preprečilo omejenj delavskih organizatorjev.

Ker postava iz leta 1891 prepušča prosekulje stavkarjev radi "zarote," je sodišče interpretiralo ta zakon v Hoffmannovem slučaju po svoje. Zavzele je stališče, da Hoffmann ni bil na stavki pri Mammoth kompaniji v Stroudsburgu in da je "zunanjec" ter radi tega izven protekcije tega zakona. Pred štiridesetimi leti pa je bila ta postava sprejeta izrečno z namenom, da prepreči vse silne slučaje in da delavstvu pravico do organiziranja.

Ta slučaj je le nadaljnji dokaz, koliko je vredna delavska zakonodaja brez močne delavske stranke. Sodniki je enostavno po svoje interpretirajo, kar se je zgodilo že v nešteti slučajih, in oblasti brezskrbno teptajo v blato vse delavske pravice.

Finančna panika v Jeruzalemu

Jeruzalem, 11. marca. — Polom neke velike privatne banke v Beirutu je povzročil finančno paniko v Jeruzalemu. Vlagatelji so navali na vse sirjske banke in pričeli dvigati denar. Radi splošne negotovosti je morala počivati vsa trgovina.

Število porok padlo v Kaliforniji

Sacramento, Cal. — Število porok v državi Kaliforniji je lansko leto padlo za 7.8%, se glasi uradno poročilo. V primeri z l. 1927-28 pa je število za 40% nižje. Glavni vzrok je depresija.

FORD ODKLANJA ODGOVORNOST

Krivilo zvrčača na komuniste, ki so organizirali pohod, ki je končal z umori delavcev

Detroit, Mich. — (FP) — Uradniki Ford Motor Co. hočejo na vsak način prepričati javnost, da so komunisti povzročili izgrede pred Fordovo tovarno v River Rouge, ki so zahtevali življenja štirih delavcev. Bojijo se, da bodo obtoženi umora.

Takoj po usodni bitki so se pričele širiti govorice, da oblaščijo William Z. Fosterja, John Schmussa in William Reynoldsa, komunistične voditelje, ki so nastopili pri prejšnji danot govorniki na shodu brezposelnih, na katerem so jih pozivali na demonstracije. Škualli bodo dokazati, da je še to, ako kdo poziva delavce, naj demonstrirajo, podžiganje na izgrede in so torej oni odgovorni, ako policisti ustrelje delavce. To je običajna taktika, ki jo delodajalci uporabljajo proti delavskim voditeljem.

Dael Fordovi uradniki histerično odklanjajo odgovornost, je jasno, da je Fordova in dearborskna policija izvala izgrede, ko je napadla delavce, ki so prekoračili mestno mejo in prispeli pred tovarno. Edsel Ford in drugi Fordovi uradniki so opazovali bitko.

Dael je težko dobiti natančne podatke, je vseeno znano, da se je pohod vrtil mirno, dokler niso brezposelni prišli do mestne meje, kjer jih je čakala dearborskna policija in navallla na nje. Detroitška policija se ni vmešavala in nadlegovala demonstrantov in pohod se je mirno vrtil. Sele potem, ko je policija pričela streljati, so delavci odgovorili s kamenjem.

Vprašanje, s katerim se bo moralo baviti sodišče, je, da li je organiziranje demonstracij legalno, ako policija in delodajalci s svojim nastopom povročijo krvave spopade. Ker vsako delavsko gibanje mora računati na to, bo bitka na detroitškem sodišču velikega pomena za vse delavce.

Takoj po tragediji je policija navallla na urad komunistične stranke v Detroitu in na urade drugih radikalnih organizacij in aretirala 44 oseb, s takimi akcijami skušajo avtoritete rešiti probleme, ki so vodili do tragedije pred Fordovo tovarno.

Vodja francoskih socialistov urgira razorožitev

Paris. — Leo Blum, vodilni socialist, urgira vse države posebej pa Francijo na drastično razorožitev. O tem vprašanju je spisal knjigo pod naslovom "Problèmes de la désarmement," ki je nedavno izšla. V nji argumentira, da je moralna sila vsake države, ki se razoroži, silnejša od orožja in varna pred napadi. Taka država bi bila vzgled drugim, ki bi ji sledili.

Gonja proti radikalcem

Pineville, Ky. — Sodnik D. C. Jones je v svojem govoru pred tukajšnje trgovsko zbornico pozival na gonjo proti zunanjim radikalcem, ki prihajajo med rudarje in širijo prevratno propagando proti ameriškim institucijam, cerkvam in ustavi.

Mandžurija prosi Japonsko za pomoč

Mukden, 11. marca. — Nova mandžurska država, ki ima bivšega kitajskega cesarja za "predsednika," je včeraj vprašala Japonsko za šest milijonov dolarjev pomoči.

Vatikan prepovedal poroke v zraku

Rim, 11. marca. — Visoka cerkvena oblast je prepovedala katoličanom poročati se v letalih, češ, da je to proti cerkvenim kanonom.

Kitajska dekleta v San Franciscu prispevajo denar za obrambno vojno proti Japoncem.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narednina: za Združeno državo (vseeno Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inštrument \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Nadvoj za vsak član stika s Helms:

PROSVETA
2807-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Pravica in "pravica"

Pred kratkim je ameriško časopisje prineslo kratko vest iz Leningrada, da je ondodno sovjetsko sodišče obsodilo tri moške na smrt z ustreli v 41 drugih v zapor od enega meseca do več let. Obsojeni so bili zaradi korupcije. Fantje so "raketirali" v delavski kooperativi s sadjem in zelenjavo.

To je bilo vse. Nihče ni komentiral te vesti. Takih novic iz Rusije je bilo že več. Spočetka so bili kratki komentarji. Glejte, tudi v Rusiji imajo korupcijo! Človeška narava je povsod enaka; povsod so dobri in slabi ljudje. Razmere? Kaj razmere, to ni nič! Ljudje, ljudje! — Nekateri so se pa čudili, da v Rusiji obsojajo raketirje na smrt. Čudna je ta boljševiška pravica! Za umor ti dajo kvečjemu par let zopora, za korupcijo te pa — ustreli. Čudna, čudna pravica! Okrutna, he! V Ameriki je boljša pravica. Tu obsojajo ali sežgejo z elektriko le desperatnega morilca, vsem drugim pa dajo "priloznost za poplavljanje."

Končno so prenehali tudi komentarji in danes ameriško časopisje le suhoparno omeni: toliko in toliko je bilo spet ustrelenih v Rusiji zaradi korupcije.

Med tem so procesi zaradi korupcije v Ameriki vsakdanja stvar. Vsako večje mesto ima opravka z "graftom" ali korupcijo; imajo ga tudi državne uprave in imela ga je že federalna administracija. Teapot Dom še ni pozabljen.

Pred kratkim je bil tak proces v Chicagu proti nekaterim uradnikom sanitarnega distriktu. Ruski raketirji, ki so prodajali sadje pod roko privatnim osebam in so bili zato ustreleni, so bili pravi angelčki napram omenjenim čikaškim raketirskim velikanom, ki so bili izvoljeni od volilcev republikanske in demokratske stranke.

Obnavna pred sodiščem je odkrila, da so uradniki sanitarnega distriktu zmetali milijone dolarjev ljudskega denarja za sinekure, to je "plače" svojim pristajšem, katerih edino delo je bilo, da so zmenjali ček in spravili denar. Prijatelji uradnikov so organizirali družbe, ki so eksistirale le na papirju, so pa prodajale sanitarnemu distriktu razno blago za ogromnim dobičkom. Priče so izpovedale, da je sanitarni distrikt plačeval tem sleparjem po \$100 za ducat pljučevnih škafov, \$90 za ducat grabelj vrednih \$12, \$258 za dva ducata krtač vrednih \$24 itd.

To je trajalo dve leti in nihče se ni zmenil za to početje, razen nevoščljivcev, ki so se tudi hoteli okoristiti, a bilo jih je toliko, da ni bilo moč vse ustreči. Za zavist med korutarji samini, ki so se končno apríl med seboj zaradi plena, je spravila vso afero na dan in sodna oblast je morala nekaj storiti.

Glavni obtoženci so bili spoznani za krive in obsojeni na — nekaj let zopora. To je vse, kar jim je mogla prisoditi ameriška pravica. Čin javne korupcije je v očeh ameriške justice tako malenkost, da je komaj vreden upoštevavanja — ne glede na to, da je v primeru čikaškega sanitarnega distriktu šlo za milijone dolarjev, ki so bili ukradeni iz okrajne blagajne. Teh milijonov danes silno manjka. Na tisoče revnih družin v Chicagu je prizadetih, toda pomoči ne dobe, ker ni denarja v okrajni blagajni.

Za prizadete krivce tu ne gre, temveč za razliko med ameriško in rusko pravico v slučaju javne korupcije. Javna korupcija je zločin, ki je izvršen nad ljudstvom. Javna, to je ljudska blagajna je oropana. Če je v Ameriki oropana privatna blagajna, je kazen veliko hujša. V tem je razlika.

Sovjetska pravica je zelo ostra za korumpirane, daš so sleparije v Rusiji na račun javnih organizacij naravnost malenkostne v primeru z ameriškim škandalom korupcije, ki nimajo para na vsem svetu, ampak Rusija amara, da je zločin izvršen nad ljudstvom najhujši, veliko hujši kot zločin, ki je izvršen nad posameznikom. To je velika razlika.

V Ameriki je rop posameznikovega imetja zločin, ki se ostro kaznuje, med tem ko je rop ljudskega imetja legaliziran na tisoč načinov in le v skrajnih primerih se omejuje z lahko kaznijo.

Sovjetska Rusija še ni odpravila vseh priloznosti za korupcijo. Se ima kapitalistični sistem denarne valute in dokler se ta sistem ne zamenja z boljšim in bolj praktičnim sistemom izmenjavanja dobrin, se bodo vedno in vedno ponavljali primeri korupcije kljub najostrejši socialni disciplini in drastičnim kazenskim kodeksom. Korupcija ne izvira iz življenja, temveč iz načina življenja.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Združenje političnih strank

Hermine, Pa. — Proces delavcev je zadnje čase končno prišlo do prepričanja, da je nekaj fundamentalno narobe v našem ekonomskem sistemu ter da je treba delavcem skupno nastopiti organizirano, da se to hibo odpravi, na njeno mesto pa se postavi nov sistem, ki bo koristil vsemu delovnemu ljudstvu. Valed tega se mnogi oglašajo, da je prišel čas, da se politične delavske organizacije združijo, da bodo močne in odločevalne, ki bodo lahko odpravile razne izkoriščevanja in krivice, katero sedaj dela delavcem kapitalistični sistem z vsemi svojimi pritliklinami in izmogavanji.

Dokler ne pride do pravega delavskega združenja, je ves napor samo zavlačevanje pravega dela. Brez skupnega delavskega nastopa v resnični delavski stranki kot je socialistična, ni pričakovati spremembe. Se bodo izkoriščali delavce, jih metali na cesto in pošiljali njihove otroke v tovarne mesto v šolo. Zagovorniki kapitala izrabijo vsako priliko, da poveljavajo svoje delo. Oni izrabijo vsako ime v svoje namene: Washington in Lincoln ter vse druge moze, ki kaj veljajo v zgodovini.

Ako hoče delavska stranka razširiti svoje ideje, mora imeti dobre delavske liste, za te pa je treba denarja, treba je dobrih agitatorjev in delavcev, ki so pripravljeni nekaj žrtvovati, da se delavske časopisje razširi. Pripravke je treba dobiti od delavcev, kajti zavedati se moramo, da kapitalisti prav gotovo ne bodo dali denarja za delavsko stvar. Saj se pa morajo delavci osvoboditi sami, kajti to je njihovo delo. Nihče drugi nas ne bo osvobodil.

Človek ni popolen. Nihče ni perfekten. Vaak je podvržen kritiki. Treba pa je stvarne kritike, ne blatenja in napadanja z namenom, da se zavaja in obrekuje. Kot je brat Aleah omenil, kje pa je tista socialistična in komunistična sila, ki ima kaj odločevati v Ameriki. Socialistov imamo krog 18 tisoč, komunistov pa še toliko ne. Socialisti imajo člane in postojanke v 39 državah in vse kaže, da napredujemo, posebno v prošlem letu, ko je stranka napredovala na članstvu za 100%. Socialisti so za popolno demokracijo in je vzrok, da se ne pogovarjajo s komunisti o združitvi. Ako hočemo biti pravični, se moramo vprašati: kaj pa imamo za združiti, kot je br. Aleah rekel. Svetujemo za komunistom, če želijo imeti kaj uspeha, da prenehajo biati metati na socialistično stranko. Soc. stranka odklanja odgovornosti za posamezne člane. Ako se kdo izneveril, kar se mnogokrat zgodi, tega ni stranka kriva in ostane še vedno dobra delavska stranka z letimi načeli in ideali ter programom. To je približno.

Znane so nam komunistične mahinacije in podzemna taktika, ki se je sedaj spremenila v vrtnanje od notra, to je, da skušajo in razbijajo razne delavske organizacije ter društva s tem, da postanejo njih člani, potem pa rovarijo. Tako rovarijo tudi na shodih, ki jih skušajo razbiti, ako je morejo. Takta taktika je seveda smotna in je čas, da jo opustijo, ako hočejo, da jim bo delavstvo sledilo ter da bo prišlo do združenja. V Penni v raznih okrajih ima soc. stranka svoje kandidate za razne urade. Njihova kandidatura je sedaj uradno priznana. Torej imajo vsi delavci v dotičnih krajih lepo priliko, da oddajo svoje glasove delavskemu kandidatu, ki jih je indorsiral in postavila soc. stranka, ki je resnično delavska politična stranka. Registrirajte se pravočasno. Čas je do 16. aprila, v različnih krajih pa na druge datume: Pittsburgh, Philadelphia in Scranton 23. marca; po drugih mestih pa 6. aprila. Pri registriranju morate pokazati rezit o davkih v dobi dveh let, torej ne več le eno leto. So pa še druga navodila, katerih se je treba držati, ako se hoče voliti.

Rojaki, potrudite se, ne odlašajte, da boste lahko na volilni dan oddali svoje glasove soc. kandidatu, kateri bodo, ako izvoljeni, delali za delavske, naše interese. Vaak zaveden delavec bo poskrbel, da bo oddal svoj glas delavskemu kandidatu. Ro-

jaki, ako se nam hoče pridružiti — v Westmoreland okraju — naznanjam, da se seje vrše vsako 3. nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Greensburg Odd Fellows dvoranah na Ottermann St. Tam zboruje angleška sekcija, JSZ pa po dogovoru. Za pojasnila pišite na naslov: Anton Zornik, Hermine, Pa.

Anton Zornik.

Dopis iz Kanade

New Waterford, C. B. Can. — V št. 45 Prosvete sem poročal o rudarskih razmerah v Novi Šotiji, in da so se vršile konference med UMWA in Dominion Steel & Coal korporacijo ter posredovalno komisijo od vlade (Duncan Commission). Pred par dnevi je izšlo v tukajšnjih gazetah poročilo Duncan Commission, ki pravi, da je vse zadeve, plače, produkcijo in prodajo premoga skrbno in natančno preiskala in prišla do sledečega zaključka: da korporacija absolutno ne more rove po starem sistemu obratovati, ako se plače uradnikom in delavcem ne znižajo in če se pet majn ne ustavi, 2,500 moč zgubi delo.

Vladna komisija priporoča, da se vsem, kateri zaslužijo do \$5, zniža plača za 10 odst.; nalagačem premoga, brošarjem in drugim, ki delajo na kontrakt, po 12 odst., ker pravi, da so tudi vse življenjske potrebine za 10 odst. ceneje kot so bile prej. Komisija tudi nima nič proti, če se 5 rogov ustavi in 2,500 moč vrže na cesto. Pravi, če se že morajo majne reorganizirati, je boljše, da se prej kot slej in da bo za ostale potem več zaposlenosti.

Pet rogov hočejo ustaviti 1. maja in rov Florenc v Sydney Mines je čez 2 leti. Poročilo tudi pove, da oni, kateri imajo tukaj svoje družine in svoje hiše ali kanadske papirje, da dobi do delo pri drugih majnah.

Na to vladno poročilo protestira ves 26. distrikt UMWA kakor tudi posamezne občine, kjer je namenovano, da se majne ustavi. Od tu je šla pred par dnevi posamezna komisija (2 zdravnik, 2 fajmoštra, župan, bivši župan in ves odbor od 14. majne, katero hočejo zapreti) k provincijalni vladi v Halifax, da tam osebno protestirajo. — Herman Drobosch, član društva 558 SNPJ.

Smrtna kosa

Milwaukee, Wis. — Smrtna kosa žanje tukaj letos zopet precej stalno. Na svojem domu na 8720 W. Greenfield ave. se je u-smrtil 37-letni rojak George Bertonec dne 27. febr. Povod za njegov čin nam ni znan, ker po-koljni je bil vedno mirnega in ti-bega značaja. Pripišuje se pa, da je k temu pripomogla avtomobil-ska nesreča, katero je imel po-kolnik nekaj dni pred smrtjo na West Allisu. Pri tej nesreči se je poškodovala njegova žena Ju-stina tako, da je morala ostati v postelji par tednov ter še sedaj ni popolnoma okrevala. Pokoljni je bil doma blizu Škofje Loke na Gorenjskem, v Ameriki pa je živel okrog 20 let. Bil je član dru-štva Naprednost Slovencev št. 3.

Ta slika je bila posneta nekaj minut prej, predno so japonski vojaki ustrelili tri kitajske ujetnike v Sangaju. Ujetnik na desni je prejel milosti, kar ni nič pomagalo; umrl je kakor ostala dva, ki sta mirno čakala smrti.

PZ Sloga in Sv. Janeza št. 165 KSKJ, kateri društvi sta se u-deležili pogreba, ki se je vršil 1. marca na Good Hope pokopališ-če. Pokoljni zapuščila žaljujočo ženo in dve mali hčerki.

V soboto zvečer 5. marca pa so našli mrtvega 53 let starega rojaka Anton Ziebnika. Ves po-poldne se je mudil pri svojem svaku John Janežiču, živčnemu v West Allisu. Zvečer se je podal domov, kjer so ga našli čez do-bro uro obešenega v kleti. Po-kojni je živel na 5831 W. Ma-dison St., West Allis. Bil je več let zaposlen pri Allis-Chalmers Co. Rojen je bil v vasi Geršovlje pri Rešici v Savinjski dolini, po domače Martinov Toni. Tu-kaj zapuščila ženo in brata Fran-ka. V Ameriki se je nahajal bli-zu 25 let. Pogreb se je vršil iz Ermenčevega pogrebnega zavo-da v torek 8. marca na Good Ho-pe pokopališče. — Poročevalec.

O tem in onem

Blaine, O. — Na društvenem polju se greje dovoljno napre-dujemo, pa tudi soc. klub imamo, pa se rojaki malo zanimajo za nj, nekateri rajše v cerkev zahaja-jo. Pravijo, da z delavsko stran-ko ni nič. Jaz pa mislim, da bi bilo, če se bi združili.

V premogokop hodimo veči-noma vsak dan, na plačilni dan smo pa žalostni; ni se nam treba bati, da bi denar zgrebil. Ne bo dolgo, ko bodo tudi mule ob de-lo, potem pa bo bič še bolj padal po nas.

V Prosveti sem čital o smrti Luke Murka. Dobro sem ga po-znal; bil je dober delavski vodi-telj. Se danes se ga spominjam, ko nas je privedel v delavsko stranko še v stari domovini.

Na 21. feb. je bil v Bridgepor-tu A. Grdina iz Clevelanda, ki je hvalil staro domovino ter ka-zal slike cerkev in duhovnov z velikimi trebuh. Saj je verjet-no, da je dobro za tiste "dušne pastirje" v stari domovini. Pa Grdina hvali domovino. Po mo-jem mnenju je on tukaj oboga-tel v Združenih državah, ne v stari domovini. O delavskih raz-merah ali kaj v delavsko korist pa ni vedel nič povedati. Ne že-limo ga več poslušati, da bi kri-čal nad zavednimi delavci kot o-čar nad psom.

Louis Androja.

Iz mesta "slatih vrat"

San Francisco, Calif. — Lahko vsak spravi v žep zlato, kolikor ga najde v tem mestu, ki mu pravijo, da je mesto "slatih vrat". Zalostne obraze vidim na vsakem vogalu in po ulicah: To-liko ljudi je na cestah, da se vse-tare; mnogo jih je brez dela in se človek več ne upa pri belem dnevu na ulice. Videla sem že večkrat, da so ženskam iz rok strgali žeparji na easti ročne tor-bice. Pa jim ne zamerim, kajti želodec hoče imeti svoje.

Moje mnenje je, da je v teh časih življenje na farmah bolj-še kot v velikih mestih, tudi v podeželskih mestih je boljše. Tu-di butlegarji se pritožujejo, da je njihov biznes slab, kakšen bi-znes pa delajo cerkve, mi ni zna-no, ker jih ne obiskujem, pa še manj jih bom, ker me je nekdo ujezil, čes, da sem zato bolna in da nimam sreče, ker čitam dnev-nik Prosveto, čitati da bi morala

A. S. Zal mi je še danes, zakaj nisem ti osebi povedala, kdo njej hoši srečo v hišo — papir A. S. že ne, pa četudi čita samo sveto pismo ali pa papereve ukrepe. No, pa je le čudno, saj je ta ose-ba članica SNPJ in kritizira list, katerega sama čita. Morda pa se bo ona v slučaju bolezni zatekla k A. S., da morda, gotovo pa je, da ne, ampak k jednoti.

Kdo neki me bo ustavil čita-ti Prosveto? Nihče! Prosveta me ni še niti za plitico kaj sla-bega učila, ampak odprla mi je oči, kajti prej sem bila zelena kot detelja na njivi. Vsak naj čita kar hoče, toliko pa naj bo do-stojen, da druge v miru pustijo.

Nepotrpetjiva.

Z obiska

Bridgeport, Ohio. — V nedeljo dne 6. marca smo se odpravili v Canonsburg, Pa., vzlic slabemu vremenu, Mary Kroflich, Mary Brencl, Mary Duch, Mary Hoge in jaz, da prisostvujemo igri "Prisega o polnoči", katero je ponovilo tamkajšnje dramsko društvo Soc. Pot smo imeli ze-lo slabo, mrz in snežilo je tako, da takega še ne to zimo. Pa pri vsem tem nam ni žal, da smo se udeležili te predstave, ki je ve-likega pomena. Igralci in igralk-e so rešili svoje vloge prvotno in imeli smo dober užitek. Uga-jale so mi posebno žanjice, ki so tako lepo zapele, in pa cigano-vin, ki je kot mlad dečko izvršil svojo vlogo mojstersko. Gani-lo me je na koncu zadnjega de-ja-nja, ko je vse igraino osebe s pevskim društvom Ilirija skup-no pelo "Cigansko siroto." Do-ber vtis je napravila tudi Ilirija in dva godbenika; jeli in svirali so med dejanjem. Cestitam Soči in želim, da bi prišla z več takimi predstavami na oder, tam-kajšnjim rojakom pa priporo-čam, da njihove predstave po-se-čajo. Kajti take igre stanejo ve-liko truda in stroškov. Zato jim pojdi na roko kar največ mo-rete.

Mi smo odnesli dober vtis od vas in ni nam žal, akoravno smo prišli domov pozno ponoči vsi "zmrznjeni." Želim, da se zo-pet na kakih dobrih vaših predstavi kmaž vidimo.

Po igri so nam tamkajšnji ro-jaki in rojakinje v spodnjih pro-storih dvorane "Postojna ja-ma" prav dobro postregli in nas zabavali. Ko smo doma drugi dan povedali, kakšna je bila igra in program, je bilo marsikomu žal, ker se ni udeležil. V resnici je bilo pa vreme tako, da sploh ni bilo iti na tako dolgo pot. Za-hvalim se starejšim in mladini, posebno pa dekletom, ki so nas tako fino zabavale.

Vem, da bo 30. aprila lepše vreme kot je bilo 6. marca, zato jih tudi mi vabimo na priredbo, katero priredita soc. klub št. 11 in njegov pevski odsek Naprej. Kakšen program bo združen s prvomajniško slavnostjo, bo po-ročano pozneje. Vendar pa še se-daj opozarjam rojake in somiš-ljenike, da nas posetijo omenje-ni večer. Kajti naš klub je še vedno imel dober program na svojih priredbah. Seveda, s Ca-nonsburgom se ne moremo ko-sati, ker nas je premalo.

Ravno tako se opozarja vse klube in društva Prosvetne ma-tice, da se udeležijo v čimve-jem številu konference in prired-be, ki bo po konferenci dne 17. aprila v Matosovih prostorih na Blainu. To bo važna konferenca, na kateri se bo volilo delegata za prihodnji zbor, in še več dru-gih stvari bo na dnevnem redu. Kot je poročano bo popoldne na prireditvi sodeloval tudi pevski odsek kluba št. 11. Torej ne pre-zrite tega važnega dne. Gre za koristi delavskega razreda. Po-jdimo skupaj na delo, da se osvo-bodimo lopotnega sistema, v ka-terem se delavstvo danes nahaja. Edina pot k temu je, prava de-lavska stranka in ta je socialis-tična. — Tony Kravanja, član društva št. 13.

Naznanilo in vabilo

Gilbert, Minn. — Članstvo Slovenskega narodnega doma je sklenilo na svoji redni seji me-seca februarja, da vsako druš-tvo, katero želi pristopiti k navedenemu domu, plača \$1 pristop-nine in članarine za eno leto. S tem postanejo vsi društveniki člani Narodnega doma.

Nadalje ste vabljani, da se u-deležite prihodnje seje po zastop-nikih ali posamezno. Na seji bo-te lahko izvedeli še drugo, kar boste hoteli. Seja se bo vršila v mestni dvorani 3. aprila ob 1.30 popoldne. — Odbor.

O bistvu ljubezni

Znani filozof in pedagog prof. Messner obra-vnava v svojem delu "Sekularna etika" vsa ona nad vse važna vprašanja seksualno-etičnih proble-mov, ki tvorijo središče interesa vsakega moder-nega človeka. Iz tega znamenitega dela naj na-vedemo tale odstavke.

Ljubezen lahko prevzame človeka kot nepre-magljiva naravna sila kot "usoda"; zagradi ga vsega in preide na drugega vsega.

Ljubezen je najvišje stopnjevana življenjska sila, in baš zaradi tega lahko povzroči največ-jo srečo in blaženstvo, pa tudi — če ne najde povoljnega odziva — neznosne muke in naj-hujši obup; ona lahko človeku prav tako "odpre nebesa", kakor ga lahko "pahne v pekel."

"Srečna" ljubezen podžiga v človeku vse nje-gove moči, dela ga mladostnejšega in lepšega. Zato se na vprašanje: Kako ostanem večni mlad in lep? ne sme odgovoriti v prvi vrsti — navodilo o telovadbi, o negovanju polti, o pre-hrani itd., ampak z nasvetom: ljubi! Ljubi iz vsega srca, iz vsega čustva in z vsemi močmi! — Da nas pa ljubezen objame in da je tudi "srečna" — brez tega seveda ni nič — to pre-sega kajpada posameznikove moči. Zato bo smatral odziv ljubezni kot nezasuženo "milost". Neuslišana "nesrečna" ljubezen pa "gri-ze" človeka in uničuje vso njegovo življenjsko silo in veselje do življenja; da saj lahko pritira človeka celo do umora in samomora.

Prav to pa spet dokazuje, da spolna ljubezen ni omejen na področje življenjskih procesov, na področje "vitalitete"; ona zagradi prav tako krepko tudi mentalnost; more stopnjevati zmoglosti, zlasti umetniške. Mnogim se po-srečijo pesmi le, če so šaljivi, pokazuje "duhovitost", ki jim drugače ni lastna.

Da pa moremo bistvo ljubezni in njen po-men v celotnem človeškem življenju sploh prav spoznati in ceniti, se moramo predvsem zave-dati tega, da kot čisto posebna, mogočna, da, demonska naravna sila nastopa tako rekoč su-vereno, ne briga se prav nič za navado in mo-ralo, za socialni položaj in premoženje, za zdravje in gospodarsko stran, za zakon in otro-ke — celo zakon in otroke! Zakon je pač za-konita ustanova, ki so jo uredile cerkvene ali državne oblasti. Smatra se sicer za razumlj-i-vo, da je ljubezen pogoj za zakon. Ker se pa sklepajo zakoni mnogokrat popolnoma ali vsaj deloma iz drugih motivov, se da bistvo iste ljubezni lažje spoznati v "prostem razmerju". V bistvu spolne ljubezni tudi ni neobhodno za-popadana namera, roditi otroke; ona zahteva le najtesnejšo duševno in telesno spojitve. Da je v "normalnem" primeru posledica te spojitve otrok, je tako rekoč objektivna naravna ure-dba, ni pa potrebno, da bi imel v zavednosti in v subjektivnem doživetju ljubeči kak pomen. Seveda treba priznati, da se — posebno pri ženakem spolu — lahko pojavlja naravna želja po otroku.

Če je spojitev in najpripročnejše skupno živ-ljenje pravi in posebni "smisel" spolne ljube-zni, sledi iz tega, da se mora vse, kar leži v sme-ri tega smotra, po bistvu ljubezni smatrati za-povedano, vse pa, kar je temu smotru na poti, prepovedano kot "greh" proti "duhu ljubezni". In tako ima ljubezen s svojim posebnim bi-stvom in smislom svoje posebne notranje za-kone, in je vodilna misel socialne etike, da te "zakone" najde in jih zabeleži.

Z druge strani pa posega ljubezen kot "su-verena" vrhovna naravna sila v življenje po-sameznikov in zajednice in se prav nič ne oira na nobeno drugo vrednoto in namen, na zako-ne in uredbe; ona torej v svoji "nespametni" in "zasledjenosti" lahko povzroči največje nered-e in uniči velike vrednote; iz tega izhaja dru-ga vodilna misel seksualne etike; da se uvrste ljubezen, ta naravna sila, in njej lastne etič-ne vrednote med vse ostale človeške vrednote.

RČ.—Zis.

Trinajstica

Vraze iztežka mro, celo v stoletju, ki se šteje za prosvetljeno. Lani n. pr. — piše Daily Mir-ror — je moral parnik Mauretania odgoditi svoj odhod, da ne bi pripravil v strah in grozo ljudi, ki se boje vkrcati na petek 13. Naši so-dobniki so tako nespametni glede vrač kakor predniki. Se je mar zmanjšalo število njih, ki verujejo v ugodne in neugodne napovedi, še plašijo petkov in sov, kakor tudi razbitih zrcal ter si štejejo v srečo, ako srečajo črnega mačka oziroma najdejo konjako podkev? Trinajstica ima velik družabni pomen in vsakdo pozna skrb in stisko gospodinje, ki se ji napoveduje tri-najst gostov za mizo. Po klinikah ne nosi no-bena soba številke 13. Tudi neki hoteli ravno-jako tako. Vzgoja je preslabotna, da bi pomela to nesmiselno babjeverstvo. Celó jako naobrate-ni in tankomumni ljudje verjamejo v take abotno-sti. Tako neki angleški pisec postavlja na svoje knjige simboličen znak, ki naj mu zagotovi uspeh. Značilna je v tem pogledu tale zgodbi-ca: Neki svobodomiselnik se je rogaj ljudem, ki imajo dovolj šibke močgane, da bi si upali iti pod lestvico. "Kar se mene tiče," je izjavil, "nisem praznoveren: kadar moram iti pod lestvico držim figo v žepu — pa je vse v redu." Ondani so tuji listi poročali, da je angleški na-čelnik akavtov pozval pametne čitatelje, naj pretrgajo verizna pisma, kakršna krožijo po svetu. Sam jih je toliko in toliko uničil, pa se ni še nobena groznja uresnila. Če pomislim, da smo pred štirimi meseci v Ljubljani podpi-sovali tak papir, kjer je stal na prvem mestu Luigi Pirandello, za njim pa še polno svetovno znanih imen! Pisec teh vrst se je dal tudi spe-ljati na led — s skrito mislijo, da bo pola pri-šla v roke kakemu zbiralcu avtografov: pa naj ima svoje veselje!

—Zis.

Elijan Rajmund:

PLIN V ZAPADNI EVROPI

(Prikaz iz bodočnosti evropskega velenja.)

Za "Prosveto" prevedel s avtorjevim dovoljenjem Fr. W.

"A če ne bo? Če si le upanje podžgal?"
 "Zal mi bo, če zate ne najdemo rešitve."
 Riko se je zbral k mučni naporni izpovedi. Čutil je, da mora komu razodeti svoje trpke misli.

"Nisem sam v tem zidovju. Pa tudi jetnišnica ni ta edina. — Pogosto se zamislilim v neizmerno število onih, ki so končali v ječah. Tako kruto je, da človek človeka zapre, mu vzame solnce in ga umori; pa pravi, da je zadostil pravici. — Ali je še v kaki stvari trpkaja komedija — Kot otrok sem čital povesti o strašnih zaporih preteklih dni. Je mar danes bolje? Tudi sedaj pretepa jo in more nedolžne. In sodniki. Ti so prvovrstna smešnost. Vsa njihova visoka učenost je potrebna le zato, da morejo koga obesiti. Tolovaj, ki abecede ne pozna, opravi isti posel."
 "Ljudje prihajajo," je opozoril zagovornik. "Stražarji. To je nerazumljivo." Prav res se je spraševal, kaj naj to pomeni.

XXI.

Stražarji so prišli in obstali pred vhomom. V celici je pa stopil ječar in povedal: "Ukazano je, da jetnika takoj odvedemo na dvorišče. Čitanje obsodbe in druge običajnosti se izvrše tam."
 "Tako nenadoma?" se je zavzel zagovornik. "Protipostavno je."
 "Komedija z življenjem je," se je zagrenjeno nasmehnil Riko. "Vzemite me, vzemite!" je kričal z zadnjimi, hripavimi močmi. "Vzemite moje borne kosti, polgraj se s njimi. Postavite jih pred puške, obesite na vrh, mene kljub temu ne dobite. Nisem vaš, ne bom in biti ne morem, drugim sem dal srce, kosti pa lahko imate..."

Zmučen se je zrušil na ležišče iz desk in hropeče zakašljaval.

Na jetniškem hodniku je pa nenadno in nepričakovano zasumel. Petero ljudi je planilo na stražarje in se zapelo z njimi v borbo. Napadalec so bili Hilbert, Julij, Alma, Eva in Ema. Ker so prišli nepričakovano, je imel njihov posel mnogo uspeha, kajti stražarji so z ječarjem vred padli njihove roke in bili prav kmalu povezani.

Med borbo pa je Hilbert klical: "Svobodo mučenikom!"
 "Svet plamen!" je trgal iz sebe Julij.
 "Goreča zvezda zmaguje!" se je veselila Alma.

Riko je pa strmel in se tresel.
 "Pozdravljeni..."
 Zagovornik se je sklonil k njemu.
 "Slabo ti je. Bodi miren."
 Riko ni poslušal pametnega nasveta. Vsa je drhtel, prekipel v novem, doslej neznanem občutju. Bilo mu je kakor da plava v razsežne prostore, v blaženost sladkega razodetja.

XXII.

Borba je hitro pojenjavala. Stražarji so bili sicer v premoči, toda nenavaden napad jih je toliko presenetil, da so zaronitki svoje namene srečno vršili. Med prvimi je bil zvezan ječar. S hodnika se je začel ženski klic:
 "Eva! Hilbert!"
 Eva se je kar med borbo odzvala:
 "Lija! Požuri se!"
 Riko je vztrepetal:
 "Lija! Lija!"
 Hodnik se je pred celico toliko spraznil, da

je Lija brez težav vstopila. Planila je k jetniku.

"Ah, Riko... Tako dolgo je trajalo — — —" Obšla ga je in božala po zmučenem obrazu. Nekaj stražarjev se je v borbi še vedno upiralo. Tem je zaklical zvezni ječar svoj poziv: "Stražarji! Ne upirajte se! Nimamo česa braniti!"

"Prav je povedal," je Eva potrjevala. "Nam ni za vaša življenja."
 "Sužnji ste!" je klical Hilbert. "Tudi vam dajemo svobodo!"

Julij je pa tedaj zadnjega odporneža zlomil. "Ukrotimo jih docela. — — — Tako. — — — Naši jetniki so."

Pred zaronitke je stopil zagovornik: "Naj se kdo z jasno besedo oglasi."

"Z jetniki so nameravali kratek obračun," je razložila Ema. "Maščevanje starega sveta nad novim. Prepričali smo ga. Izvršile bi se usmrtitve."

Riko je strme poslušal. Potem se je obrnil k svojemu dekletu: "In ti, Lija, si prišla, da me obvaruješ?"
 "Da, moj dragi."

On se je raznežil, posabil je na bolečine in vse okoli sebe.

"Hvala ti. Hvala vsem, sobojevniki. Droben, tako nedolžen, a prelep trenutek ste mi priborili. — — — Ah, Lija, ne oklepaj se me preveč, prelah sem zate..."

Povedal ji je grenko resnico. Ona se pa ni pustila motiti.

Zvergo v njegovo zdravje mu je rekla: "Tu je tema, zunaj pa solnce in zdravje."

"Zunaj se je prebudilo novo življenje," je navdušeno nadaljevala Ema. "Hugo krmari po zraku s svojimi junaki ter ga oznanja. Mnogice polnijo ceste in rušijo, kar je ničvrednega. Vse vstaja, dvigni se tudi ti, Riko, in pojdi z nami."

Hetli so ga vzeti seboj, on jim je pa z zadnjo odločno kretnjo prepovedal.

"Rad bi šel, pa ste prišli prepozno. — — —"

"Pojdi z menoj, pojdi, Riko..."

Tudi Lija je zamažala zapišila.

Riko ni šel nikamor.

"Ne morem — — — kri — — — Lija — — —"

Obšla ga je zadnja slabost. Res je bruhnil kri, se zgrudil, a na tla ni padel. Prestregli so ga in takoj spoznali, da je njegovo življenje končano.

V celici je zavladala mrzla tišina. Se Lija ni motila Rikove smrti.

Obstala je kakor kamen in razumela vso grozo in veličino, razumela mir zamišljenih revolucionarjev.

Zunaj so brneli avijoni.

Zunaj je kraljevalo novo življenje.

V celici je bila pa smrt.

V celici je bila tišina.

V tišini pa pokon atentatorju, ki je umrl in dal svoje življenje za življenje drugih.

Tišino je prekinil mož, ki je Rika zagovarjal. Ozrl se je na mrtveca, potem pa drugim v oči.

"In vendar je zadoščeno stari pravici."

Hilbert se je prvi istrgal žalosti in odgovoril:

"Da vstane nova, resnična."

KONEC.

stropju, pa mi ni ničesar manjkalo, sedaj si pa še hlače ne morem kupiti. V teh nepremišljenih slučajih ga je žena poučila, bodisi pač mirno, bodisi s kregom in jezo, da je pravzaprav ona tista, ki trpi. Kako lepo je bilo, ko je služila; kdo je silil za njo? Ali je on ni s silo tisti večer zavlekel v svojo sobo? In tako dalje. In ko je nekdo ves v jezi zavpil: "Ti si me čakala," je ona bruhnila v jok. Dva dni ga ni pogledala; tretji dan pa jo je poprosil odpustanja in se je tako počasi vdal v najlepšo mirnost.

In ko je po letih stari Kuzmič umrl in je mladi prevzel vso trgovino, je z ostalim pohištvom ostal v novem podjetju tudi Jakob Lok, čeprav je že nekoliko ostareel in se je semtertja pri bilanci zmotil za par dinarjev.

In prav gotovo bi njegovo življenje do smrti potekalo v tej mirnosti, da ni njegova žena, ki pa je po osemindesetih letih zakonjakega življenja, čeprav ni bilo več otrok, precej ostarela. Obsedla jo je peklenska misel, da je najbolje, če vzameta nekoga na stanovanje, ki bo plačeval del najemnine in jima s tem olajšal trpko starost. Skrbno sta sestavljala oglaš in nekega dopoldneva se je v stanovanju Jakoba Loka oglašil Alojzij Mikuš, ki se je predstavil za literata, in se tudi tam nasešil.

Alojzij Mikuš je bil mlad človek srednje postave, sila živahen in, kar je glavno, popolnoma svoboden; ni bil vezan na nikakovo službo, tudi ne na čas in delo. Zato sta se oba Lok in Lokova sprva zelo čudila, ko je najemnik včasih spal po vse dopoldne, včasih pa pa ni domov ni bilo. Vendar se jima je kmalu prikupil, kajti zgovoren, ustrežljiv, poskočen in res ni zamere Lokovi ženi, če je včasih potihlo mislila v svojem srču, kako lepo bi bilo, če bi bil njen mož tak, ki bi znal tako lepo povedati, včasih vsako stvar, kakor Ljotze Mikuš. Lok na drugi strani pa si je mislil: Kaj bo takole mlado človeče, ki nima nobenih iskrenj, govorilo o svetu in se smejalo vsemu — pa ga je vendar poslušal in tako je počasi jela padati živahnost Mikuševa tuda vanj, ne da bi se tega zavedal. In tako so tekli dnevi drug za drugim, dokler se mesec ni končal.

Alojzij Mikuš je nekega dne, bilo je preveč v mesecu, po kosilu prišel domov, vsedel se je na stari oguljen divan v kuhinji, podprl je glavo z rokami in izjavil:

"Oprostita, draga človeka, ampak to pot vama res ne morem plačati stanovanja. Ta mesec nisem zaslužil ničesar."

Gugal se je semintja in gledal zakonjce s svojimi živimi, črnimi očmi naravnost v obraz. Lokova sta se spogledala, Mikuš pa je nadaljeval:

"Plačal bom, toda napote vama res ne maram delati, saj veta kako je. Svoboden človek sem, spim lahko na vse zadnje tudi v Mestnem logu; navajen sem tega..."

Lok je pogledal na tla in si mencial gubave roke, žena pa si je popravila ruto in vzdihnila:

"NAROČNIKI POZOR!"

Znamenje (Feb. 28, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, kar ni bilo plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen valed napočnega naznava, plačite nam doplačilo in navedite stari in novi nazov.

Nasli nastopniki so vaš društveni tajniki in drugi nastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina na celo leto je \$6.00 in na pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.00 na leto, na pol leta \$2.00.

Za mesto Chicago in Cicero na leto \$7.50, pol leta \$3.75, na član \$6.30.

Za Evropo stane na pol leta \$4.50, na vsa leta pa \$9.00.

Tednik stane na Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 na poštnino.

Mladinski List stane na celo leto \$1.20.

Upravišništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

"Zakaj pa ne greste v službo?"

Lok je dvignil glavo in naglo prikimal:

"Saj res. Zakaj ne greste v službo?"

Mladenč je naglo vstal in se na ves glas zasmejal. Popravil si je dolga lase, ki so mu padali na čelo, in je začel z dolgimi koraki hoditi po temni kuhinji semintja, vmes pa se je smešno pripogibal in govoril z zvenečim glasom:

"Ali veste, da je danes vsak človek, ki je kjerkoli v službi, hlapec? Suženj brez vsakih pravic, tlačan, ki venomer poje po njegovih plečih valpetov bič? Kaj je to, če dobim na mesec tiste bore dinarje, ko sem pa sam cena za dobro hrano in lepo stanovanje. Seveda, če bi delal v kaki pisarni res zase, to je za vse ljudi, za človeško družbo, no, potem bi se morda res napotil tja, če bi ne imel svojega višjega poklica... Toda tako? Da sem prisiljen delati za nekoga, ki ne dela ničesar? Ne, tega nikdar!"

Govoril je, kakor običajno, zelo hitro in ni nikdar pustil do besede gospoda Loka, ki se je ves čas nemirno premikal in vidno kazal, da komaj čaka trenutka, ko mu bo dano izpregovoriti. In res se je takoj oglašil:

"Nepravilno govorite, gospod Mikuš. Jaz — za primero — nisem hlapec."

Ogovorjeni je obstal pred Lokom in izjavil s polnim prepričanjem:

"Seveda ste hlapec! Prav tak, kakor so vai. Strideset let delate v podjetju in ali imate kaj od svojega dela? To vlažno kuhinjo in tistile briog, kjer spimo vai trije! Ali bi ne bilo prav, da bi imeli danes, ko ste že star in potreben oddiha, do-

bro plačano starost? Ali ni človeško, da je dobiček, ki ste ga vi takorekoč napravili podjetju, tudi vaš? Kje je vaš gospodar dobil pravico, da vas lahko izžema in odžene od sebe, kadarkoli se mu poljubi? In na zadnje, če hočete, kdo mu je dal pravico, vam povedovati, ko ste ga vi vsega naučili? Ha, ha! In tako bodočnost naj jaz poiščem? Jaz, ki trdno gledam vso to grdobijo — naj se vržem v to blato in naj tonem, kakor oni, ki so zaslepljeni?"

(Konec prihodnjik.)

Za kratek čas

V dejanju se pokaži!

"Vi ste najdražestnejše bitje pod nebom! Ko bi vas mogel nositi na rokah, gledati vam v oči, božati vaše lase in poljubljati vaše ustnice — potem bi bil naj srečnejši človek na svetu!"
 "Kaj se to ne bi dalo kako uštimat?"

Indirektno

"Človek božji, kakšen pa si?"
 "Zeb sem si dal izdreti."
 "Pa te je zdajvni tako zdelal?"

"Njega bi šele moral videti!"

Lipe plaše šolsko nalogo o človeku in napise med drugimi:

— Skozi človekovo telo gre palica, ki se imenuje hrbtnica. Na enem koncu sedi glava, na drugem koncu pa sedimo mi.

Se tega bi manjkalo!

"Gospod plačlini, kakšna svilenarija je pa spet to! Pravkar sem dobil v juhi ovratniški gumb!"

"Imenitno! Zdaj nam manjka le še ovratnik, ki ga že tri dni iščemo!"

IZLET Č. D. PEVSKEGA KLUBA

"Lyra"

odide iz New Yorka 14. maja z največjim parnikom sveta

MAJESTIC

Vse prednosti, ki jih je mogoče na potovanju dobiti, so garantirane potnikom tega izleta. Drug razred na MAJESTIC-u je sedaj preurejen v turistični razred in vse kabine, ki so dosedaj služile potnikom turističnega razreda, so sedaj na razpolago potnikom tretjega razreda. V interesu jugoslovanskih potnikov je, da se pridružijo temu izletu in da si zanjajmo samim sebi udobno potovanje v veseli družbi pevec.

Ta banka, ki je dobro poznana za varnost in poštenost, katere stalno posluje na narod že nad pol stoletja, se bo vseskozi zanimala in skrbela za vaše potovanje in zadovoljstvo.

Pojasnila in informacije vam da

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnika, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerna, unijako delo prve vrste

Plašite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTМЕНA POJASNILA

J. Krajec:

PRVI UPOR

Jakob Lok je bil knjigovodja pri eni izmed največjih prodajal našega mesta, pri trvdki Kuzmič, sin, ki je prodajal vse reči, kar jih ustvarja človeška roka: blago za obleke, gramofone, in motike, ementalški sir in šivanke, molitvenike in cucije... Tu je torej Jakob Lok uslužben od svojega dvanajstega leta, ko je končal trgovsko šolo, pa do danes, ko mu je počasi zlezal šesti križ na ramena; posedal je pri rumeni, črvivi mizi prve sobe, iz katere so prva vrata vodila v pisarno gospoda Kuzmiča, druga na cesto, tretja v prodajalno. Najprvo je služil Lok staremu Kuzmiču, pozneje in sedaj pa njegovemu sinu, katerega je, ko je bil leta seve še majhen, pestoval in mu včasih celo pravil veselo zgodbo, kakor o kralju Matjažu in vili Snežinki, pa o paajih dneh in prvem aprilu.

Prve čase svojega službovanja je bil Jakob Lok sila miren, dostojen, ali kakor se pravi, boječ in pošten mladenič. Zjutraj se je napotil v službo, opoldne h kosilu, zvečer pa spat, kakor se spodobi pridenemu služabniku. Po dveh letih pa se mu je prvič zgodilo nekaj, kar je deloma spravilo njegovo življenje v poseben tir. Oženil se je namreč. Stvar pa ni bila tako enostavna, kakor se zdi.

Takole dva meseca prej, predno se je Jakob Lok oženil,

ga je nekega večera — bil je star dvanajset let — spreletelo nekaj čudnega. Nenadoma se mu je zadelo, da je njegovo življenje silovito dolgotrajno. Samo šestevanje, jed, spanje, — saj to ni nič. Dolgo je tisti večer v postelji premišljeval, to čudno usodo; mahoma pa je skokil pokonci, se oblekel in potihno odšel v noč. V gostilni se je napil na žive in mrtve, tako, da ga je drugo jutro gospodinja, ki kaj takega ni bila vajena, strahovito ozmerjala. Jakob Lok pa je bil trmast človek, kadar je hotel, in si je mislil: Kajpada, pošteno plačam stanovanje in tistih par ruh, ki sem jih to pot ponesnalil; ne, to pa ne, — ne gre, pa ne gre. Odpovedal je sobo in se preselil drugam.

In v tem novem stanovanju se mu je pripetila nesreča. Nekega večera, ko se je spet vrnil iz gostilne, je na hodniku nenadoma zadel ob neko postavko, ki je preplašeno vzkliznila.

"Kaj pa je neki?" si je mislil Jakob Lok in je prižgal vžgalico. In koga je zagledal? Dekla njegove gospodnje je stala ob zidu in, nič kaj preveč opravljena. Stiskala se je sama k sebi in sramežljivo skrivala goloto svojih rok in grudi, kar pa se ji ni popolnoma posrečilo. Jakoba je spreletelo po vsem životu; izpustil je vžgalico, ki je mečkajoče ugašala na tleh. Razprostri je roke ter objel mlado telo Lize, ki mu je brez uma šepetala:

"Pogledat sem šla, kdo prihaja, res, prav slučajno, gospod

Lok!" Pa se ni preveč branila, kajti nenadoma sta se pojavila v Lokovi sobi in se silno pozno razšla.

Seveda je Loka drugi dan bolela glava, vendar ne toliko, da bi prišel k pravi pameti, kajti zvečer sta on in Liza skoro točno ponovila ves prejšnji dogodek in tudi druge dni pozneje, dokler ni Liza nekega jutra vsa objokana vstopila v njegovo sobo, sramežljivo rdela in menciala predpasnik:

"Jakob, ne stori me nesrečne, ah, nozna sem!"

Ali je kaj drugega kazalo Lok, kakor da se je oženil? Najel je stanovanje v kleti, sobo in kuhinjo, čeprav nekoliko vlažno, v predmestju.

Od poroke dalje je postal Lok spet, kakor je bil tiste čase. Nikdar ni šel nikamor drugam nego v službo, saj je moral preživljati, oblačiti dva z isto plačo, kakor preje samega sebe. Poleg tega pa mu je nekdo gospodar zaupal, da kot oženjenec najbrže ne bo nikdar napredoval, kajti — za napredovanje do družabnika je treba denarja, zakonec pa si ga ne more prihraniti in pa, postelja vzame človeku vso krepko voljo.

Tako se je Jakob Lok vdal v svojo usodo, stregel ženi, in ko mu je rojeni sin umrl, je še jokaj za njim. Res, da je včasih, ko je pokašljeval, kar se je zgodilo največkrat pozimi, ker je po stenah stanovanja kar dria voda, zagodrnjal, češ, kaj mi je treba tega. Preje sem stanoval aredi mesta in v prvem nad-

V restavraciji
 "Kaj pa je spet to?" zavpije gost na natakarja. "Kaj naj pa pomenijo te črne pike na moji špinači?"
 "Ne vem," odgovori natakar. "Nemara bodo vitamini, ki se o njih zadnje čase toliko bere!"
 "Zdaj veste, otroci, žlahtne kovine se zarjave. Povejte mi katere?"
 "Zlato!"
 "Prav!"
 "Srebro!"
 "Pray! Se kaj!"
 Tedaj se oglasi paglavci v zadnji klopi:
 "Stara ljubezen, gospod učitelj!"

V JUGOSLAVIJO

Preko Havre
 Na Hitrem Ekspresnem Parniku
ILE DE FRANCE
 22. MARCA (6 P. M.)
 8. Aprila—30. Aprila

LAFAYETTE

15. Marca—16. Aprila
DE GRASSE
 5. Aprila

3. razred do Ljubljane in nazaj od \$174.00 naprej
 Za poenotila in polne liste prosite vaše pooblaščenega agenta

French Line

312 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO

Slab želodec

počistano trden

Ako imate mal apetit in kar pojeste se težko prebavi ali vas moti napredovanje, se odobraj, potem vzemite Nuga-Tone vsaj nekaj dni in izprevideli boste veliko izboljšanje. Nuga-Tone vam da boljši apetit in kar boste pojedli se bo lahkeje prebavilo. Nuga-Tone odleti telo bolezenskih gliv, pomaga obistatiti in mehurnim neredom, prebavi zaprta, ter daje novo moč in silo vašim živcem, mišicam in živčnim organom. Nuga-Tone se prodaja v lekarnah. Ako ga vaš lekarnar nima, recite mu naj se nahavi na vas od trgovca na dobilo.